

Η συγχώρηση στον χώρο του σχολείου (Πέλη Γαλίτη - Κυρβασίλη, Υπεύθυνη του προγράμματος «Αγωγή στη Συγχώρηση»)

/ [Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Πώς θα μιλήσουμε στα παιδιά για τη συγχώρηση;

Από το 2014 διδάσκονται σε επιλεγμένα σχολεία προγράμματα εκπαίδευσης των μαθητών στη συγχώρηση με το γενικό τίτλο «Αγωγή στη Συγχώρηση». Η συγχώρηση προτείνεται ως μια αρετή που βοηθά τους μαθητές να ελαττώσουν το θυμό τους, την εκφοβιστική συμπεριφορά, όπου αυτή προκύπτει, και να βελτιώσουν τη συνεργασία μεταξύ τους στον χώρο του σχολείου αλλά και της οικογένειας.

Πολλοί ίσως διερωτηθούν: Μα είναι δυνατόν η συγχώρηση να διδάσκεται στα σχολεία; Με τι τρόπο; Δεν διδάσκεται η συγχώρηση μέσα στην εκκλησία και δεν είναι έργο του ιερέα να συγχωρεί τους ανθρώπους; Είναι πολύ σημαντικό να γίνει σαφής διάκριση ανάμεσα στη λύτρωση που προσφέρει η συγχώρηση, όταν δίνεται ως άφεση από τον ιερέα μέσα από το μυστήριο της εξομολόγησης, και στη διδασκαλία σχετικά με τη συγχώρηση και τα οφέλη της σε έναν χώρο όπως το σχολείο, όπου οι ψυχές των παιδιών διψούν μεν για ενότητα και συμφιλίωση, αλλά δεν έχουν ποτέ ακούσει κάτι σχετικό για τον τρόπο, με τον οποίο αυτό επιτυγχάνεται.

Πέλη Γαλίτη-Κυρβασίλη

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΥΠΑΡΞΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Αποκαταστατική Δικαιοσύνη και Συγχώρηση
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ & ΣΧΕΔΙΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η έννοια της συγχώρησης είναι παρεξηγημένη από τον σύγχρονο άνθρωπο, κυρίως διότι θεωρείται ως μια πράξη αδυναμίας. Αντίθετα, στο πρόγραμμα αυτό προσπαθούμε να διδάξουμε στα παιδιά ότι η συγχώρηση είναι μια πράξη δύναμης, γιατί ουσιαστικά πρόκειται για υπέρβαση του εγώ την ώρα που αυτό κραυγάζει για δικαίωση και ανταπόδοση. Η συγχώρηση δεν σημαίνει αναγκαστικά λήθη της αδικίας που κάποιος μας προκάλεσε. Η ουλή της πληγής μπορεί να μείνει για πάντα, αλλά δεν θα πονά.

Τα παιδιά διδάσκονται ότι η συγχώρηση δεν εξαρτάται από το αν ο άλλος θα

αναγνωρίσει το σφάλμα του ούτε από το αν θα έρθει να μας ζητήσει να τον συγχωρήσουμε. Εξαρτάται από το αν εγώ θέλω να συνεχίσω να κουβαλάω μέσα στην καρδιά μου το βάρος του θυμού, της κατάκρισης και της απόρριψης προς το πρόσωπο που θεωρώ ότι με πλήγωσε[1]. Με αυτήν την έννοια, η συγχώρηση ως εσωτερική διαδικασία μπορεί να διαρκέσει για μεγάλο χρονικό διάστημα, ανάλογα με το βάθος της πληγής. Προσφέρεται ως δώρο προς τον άλλο, διότι δεν περιμένει τίποτα εις αντάλλαγμα. Δεν περιμένουμε ο άλλος να μετανοήσει πρώτα, για να τον συγχωρήσουμε, γιατί αυτό μπορεί να μην συμβεί ποτέ. Από την άλλη, όμως, μπορεί ο άλλος να αλλάξει και να μαλακώσει, αν δει τη δική μας συγχώρηση και την άνευ όρων αποδοχή.

Πώς διδάσκεται η συγχώρηση στο σχολείο;

Η συγχώρηση δεν είναι μια ηθική πράξη, αλλά μια οντολογική κίνηση της ψυχής που μας εξισώνει με τον ελάχιστο αδελφό μας, τον οποίο φέρνουμε στο χώρο της καρδιάς, για να ενωθούμε. Όταν συγχωρούμε, συγχωρούμε το πρόσωπο, όχι την πράξη. Αγαπούμε τον αμαρτωλό, αλλά μισούμε την αμαρτία. Πώς μπορεί αυτό να γίνει κατανοητό στα παιδιά; Οι μαθητές και οι οι εκπαιδευτικοί είναι απαραίτητο να αντιληφθούν ότι και ο αδικών και ο αδικούμενος μοιράζονται την ίδια ανθρώπινη ευάλωτη φύση και ότι και τα δύο μέρη χρειάζεται να αναλάβουν τη δική τους ο καθένας ευθύνη. Έτσι η συγχώρηση δεν ενέχει εγωισμό, αλλά συμπόνια.

Όταν νιώθουμε ότι μας αδικούν, στην ουσία αντιδρούμε διότι ο άλλος δεν ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες μας. Υπάρχουν ωστόσο άνθρωποι που θέλουν να νιώθουν θύματα και αδικημένοι, γιατί έτσι πιστεύουν ότι ελκύουν τη συμπάθεια των άλλων. Νιώθουν όμως αδικημένοι χωρίς να συνειδητοποιούν ότι και αυτοί αδικούν. Νιώθουν θύματα, αλλά όχι θύτες. («Τι δε βλέπεις το κάρφος τω εν τω οφθαλμω του αδελφού σου την δε εν τω σω οφθαλμώ δοκόν ου κατανοείς;» Ματθ.7, 3 κ.ε.). Από αυτή τη διαπίστωση ξεκινά η συγχώρηση. Ο άλλος αξίζει την συγχώρησή μας, επειδή κι εμείς είμαστε το ίδιο. («Ο αναμάρτητος υμών πρώτος βαλέτω λίθον» Ιων. 8,7). Όταν προηγηθεί η δική μας αυτοσυνειδησία, τότε αρχίζουμε να κοιταμε την καρδιά του άλλου και όχι την συμπεριφορά του. Έτσι μόνον μπορούμε να αγαπήσουμε και να ενωθούμε.

Το πρόγραμμα της συγχώρησης διδάσκει στους μαθητές βαθύτατα ευαγγελικές έννοιες μέσα από έναν απλό, καθημερινό και εύληπτο τρόπο. Στα σχετικά εγχειρίδια που προτείνονται για τους εκπαιδευτικούς, τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από διάφορες ιστορίες και δραστηριότητες να μην πολεμούν το κακό με το κακό («νίκα εν τω αγαθώ το κακόν», Ρωμ. 12,21) και να μην κάνουν αυτό που δεν θέλουν να τους κάνουν οι άλλοι. («ό μισείς μηδενί ποιήσεις» Τωβίτ 4,15). Μέσα από την ιστορία του Αγ. Παϊσίου για τη μύγα και τη μέλισσα, από το βιβλίο που

χρησιμοποιούν οι μαθητές του Γυμνασίου[2], συνειδητοποιούν πως οι λογισμοί επηρεάζουν το πώς αντιμετωπίζουμε τις διάφορες αντιξοότητες της ζωής. Διαπιστώνουν πως οι λογισμοί εκπηγάζουν από τις επιθυμίες της καρδιάς, την οποία προσπαθούν να ανοίξουν αγαπητικά για να συν-χωρήσουν, δηλαδή να χωρέσουν όλοι μαζί. Μέσα από το παράδειγμα του Αγίου Διονυσίου[3] αναγνωρίζουν πως αυτός που συγχωρεί, ακόμα και τον δολοφόνο του αδελφού του, μπορεί να μετατρέψει το κακό σε καλό και να βοηθήσει τον δράστη όχι μόνον να αντιληφθεί την άνομη πράξη του, αλλά και να μετανοήσει βαθιά.

Τα οφέλη της συγχώρησης

Όταν κάποιος συγχωρεί γνήσια, το πρώτο πράγμα που συμβαίνει είναι ότι σταματά αυτός ο εσωτερικός διάλογος, όπου σταθερά κατηγορούσε τον άλλο, δικαιολογούσε τον εαυτό του, προσπαθούσε να βρει εξηγήσεις ή έκανε κριτική. Επέρχεται ειρήνη στο μυαλό και η ψυχή νιώθει ανάλαφρη και ελεύθερη, σε αντίθεση με το βάρος και την ένταση που ένιωθε προηγουμένως. Οι λογισμοί του απέναντι στο άλλο πρόσωπο καταλαγιάζουν και μπορεί ακόμα να μιλήσει μαζί του χωρίς να νιώθει δυσάρεστα.

Στις μέρες μας που ο χώρος της εκπαίδευσης μαστίζεται από προγράμματα και έννοιες που αποπροσανατολίζουν τις ψυχές των παιδιών, το πρόγραμμα «Αγωγή στη Συγχώρηση» δίνει την ευκαιρία στους μαθητές να εμβαθύνουν σε αξίες και αρετές, όπως αυτή της συγχώρησης. Και δεν είναι λίγα τα παραδείγματα μεγάλων αλλαγών τόσο σε επίπεδο μαθητή, όσο και τάξης ή ακόμα και οικογένειας, σύμφωνα με τις διηγήσεις εκπαιδευτικών που έχουν διδάξει το πρόγραμμα[4].

Συχνά μας ρωτούν αν μπορεί ο άνθρωπος να συγχωρήσει χωρίς τη χάρη του Αγίου Πνεύματος και μόνον με τη δική του ανθρώπινη προσπάθεια. Ο άνθρωπος τίποτα δεν μπορεί να κάνει χωρίς τη χάρη του Αγίου Πνεύματος: ούτε να αγαπήσει ούτε να μετανοήσει ούτε να συγχωρήσει. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν θα μιλάμε για τη συγχώρηση και την αγάπη, ιδίως στα παιδιά, προκειμένου να τα βοηθήσουμε να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν κάποιες έννοιες και αρετές που ίσως ακούν για πρώτη φορά στη ζωή τους. Ας τους εμπνεύσουμε με τον λόγο της συγχώρησης, και.. «το πνεύμα όπου θέλει πνει» (Ιω.3.8).

[1] Σχετικά, ο Άγιος Ιω. της Κλίμακος λέει πως η πνευματική προοδος του καθενός φαίνεται από τον τρόπο που αντιδρά όταν κάποιος τον πληγώσει.

[2] Γαλίτη - Κυρβασίλη, Π. Enright, R., Αξιοποιώντας τον καλύτερό μου εαυτό. Αθήνα 2015, σελ.59

[3] Γαλίτη - Κυρβασίλη, Π. Σύγκρουση και Συνύπαρξη. Αθήνα 2017, σελ.281

[4] ό.π. σελ 147